

ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ ΕΠΙΘΕΤΩΝ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

Επιμέλεια: Πεπέ Εύη

ΒΑΘΜΟΙ ΕΠΙΘΕΤΟΥ

ΘΕΤΙΚΟΣ

Είναι η απλή μορφή του επιθέτου και φανερώνει απλώς ότι ένα ουσιαστικό (ή οποιαδήποτε άλλη λέξη) έχει κάποιο γνώρισμα, κάποια ιδιότητα.
π.χ. Ο Κώστας είναι γρήγορος.

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ

Είναι η μορφή που λαμβάνει το επίθετο όταν συγκρίνουμε δύο «μεγέθη», το ένα εκ των οποίων έχει κάποιο γνώρισμα σε μεγαλύτερο βαθμό από το άλλο. Η λέξη που χαρακτηρίζει το επίθετο λέγεται α' όρος σύγκρισης και η λέξη η οποία χρησιμοποιείται ως βάση για τη σύγκριση λέγεται β' όρος σύγκρισης.

π.χ. Ο Γιάννης είναι ταχύτερος αθλητής από τον Κώστα.

Μορφές:

Σύγκριση υπεροχής: ο α' όρος σύγκρισης υπερέχει τού β' όρου (Ο Γιάννης είναι ταχύτερος από τον Γιώργο).

Σύγκριση υστέρησης: ο α' όρος σύγκρισης υστερεί τού β' όρου (Ο Γιάννης είναι λιγότερο ταχύς από τον Γιώργο).

Σύγκριση ισότητας: οι δύο όροι σύγκρισης είναι ίσοι (Ο Γιάννης είναι εξίσου/το ίδιο ταχύς με τον Γιώργο).

ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ

Σχετικός υπερθετικός βαθμός:

Είναι η μορφή που λαμβάνει το επίθετο όταν θέλει να φανερώσει πως ένα ουσιαστικό (ή οποιαδήποτε άλλη λέξη) έχει κάποιο γνώρισμα στον πιο μεγάλο βαθμό από όλα τα όμοιά του. Ο υπερθετικός βαθμός σχηματίζεται με τον ίδιο τρόπο που σχηματίζεται ο συγκριτικός βαθμός με την προσθήκη του οριστικού άρθρου μπροστά του.

π.χ. Ο Γιάννης είναι ο ταχύτερος ή ο πιο ταχύς.

Απόλυτος υπερθετικός βαθμός:

Είναι η μορφή που λαμβάνει το επίθετο όταν θέλει να φανερώσει πως ένα ουσιαστικό (ή οποιαδήποτε άλλη λέξη) έχει κάποιο γνώρισμα στον απόλυτο βαθμό, χωρίς να γίνεται σύγκριση με άλλα ουσιαστικά.

Σχηματίζεται: είτε μονολεκτικά (με την κατάληξη συνήθως -τατος, -ης, -ο), είτε περιφραστικά (πολύ ή πάρα πολύ + θετικός βαθμός),

π.χ. «Ο Γιάννης είναι ταχύτατος / Ο Γιάννης είναι πολύ ή πάρα πολύ ταχύς».

Μορφές:

απόλυτος υπερθετικός υπεροχής: π.χ. «Ο Γιάννης είναι ταχύτατος (ή πάρα πολύ ή πολύ ταχύς) αθλητής»,

απόλυτος υπερθετικός υστέρησης: π.χ. «Ο Γιάννης είναι βραδύτατος (ή πάρα πολύ ή πολύ βραδύς) αθλητής»,

σχετικός υπερθετικός υπεροχής: π.χ. «Ο Γιάννης είναι ο ταχύτερος / ο πιο ταχύς αθλητής (ή που έχω γνωρίσει)»

σχετικός υπερθετικός υστέρησης: π.χ. «Ο Γιάννης είναι ο λιγότερο ταχύς αθλητής από όλους».

Επιμέλεια: Πεπέ Εύη

οι βαθμοί του επιθέτου

	θετικός	συγκριτικός	υπερθετικός	
			σχετικός	απόλυτος
	απλώς μια ιδιότητα	σύγκριση με άλλο	σύγκριση με όλα	η ιδιότητα στο μεγαλύτερο βαθμό
μονολεκτικά	έξυπνος	εξυπνότερος		Εξυπνότατος + πανέξυπνος
περιφραστικά		πιο έξυπνος	ο εξυπνότερος + ο πιο έξυπνος	πολύ έξυπνος + πάρα πολύ έξυπνος

ΑΝΩΜΑΛΑ ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ

θετικός	συγκριτικός		σχετικός υπερθετικός		απόλυτος υπερθετικός	
	μονολεκτικά	περιφραστικά	μονολεκτικά	περιφραστικά	μονολεκτικά	περιφραστικά
απλός	απλούστερος	πιο απλός	ο απλούστερος	ο πιο απλός	απλούστατος	πολύ απλός
γέρος	γεροντότερος	πιο γέρος	ο γεροντότερος	ο πιο γέρος		πολύ γέρος
κακός	χειρότερος	πιο κακός	ο χειρότερος	ο πιο κακός	Χείριστος κάκιστος	πολύ κακός
καλός	καλύτερος	πιο καλός	ο καλύτερος	ο πιο καλός	Κάλλιστος άριστος	πολύ καλός
κοντός	κοντότερος	πιο κοντός	ο κοντότερος	ο πιο κοντός	κοντότατος	πολύ κοντός
λίγος	λιγότερος		ο λιγότερος	ο πιο λίγος	ελάχιστος	πολύ λίγος
μακρύς	μακρύτερος	πιο μακρύς	ο μακρύτερος	ο πιο μακρύς	μακρύτατος	πολύ μακρύς
μεγάλος	μεγαλύτερος	πιο μεγάλος	ο μεγαλύτερος	ο πιο μεγάλος	μέγιστος	πολύ μεγάλος
μικρός	μικρότερος	πιο μικρός	ο μικρότερος	ο πιο μικρός	ελάχιστος	πολύ μικρός
πολύς	περισσότερος	πιο πολύς	ο περισσότερος	ο πιο πολύς	πλείστος	πάρα πολύς
πρώτος	πρωτότερος		ο πρωτότερος		πρώτιστος	
ταχύς	ταχύτερος	πιο ταχύς	ο ταχύτερος	ο πιο ταχύς	τάχιστος / ταχύτατος	πολύ ταχύς

ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ ΠΟΥ ΠΡΟΕΡΧΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΑΛΛΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

θετικός	συγκριτικός	σχετικός υπερθετικός	απόλυτος υπερθετικός
(άνω)	ανώτερος	ο ανώτερος	ανώτατος
(κάτω)	κατώτερος	ο κατώτερος	κατώτατος
(άπω)	απώτερος	ο απώτερος	απώτατος
(ένδον)	ενδότερος	ο ενδότερος	ενδότατος
(έξω)	εξώτερος	ο εξώτερος	-
(έσω)	εσώτερος	ο εσώτερος	εσώτατος
(πλησίον)	πλησιέστερος	ο πλησιέστερος	πλησιέστατος
(προτιμώ)	προτιμότερος	ο προτιμότερος	-
(υπέρ)	υπέρτερος	ο υπέρτερος	υπέρτατος
(προ)	πρότερος	ο πρότερος	-

ΚΑΤΑΛΗΞΕΙΣ ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΩΝ (ΜΟΝΟΛΕΚΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΡΑΣΤΙΚΩΝ)

Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός
-ος (ωραίος)	-ότερος (ωραιότερος) ή πιο ωραίος	1) -ότατος (ωραιότατος) ή πολύ / πάρα πολύ ωραίος (απόλυτο υπερθετικό) 2) ο + -ότερος (ο ωραιότερος) ή ο πιο ωραίος (σχετικό υπερθετικό)
-ύς (βραδύς)	-ύτερος (βραδύτερος) ή πιο βραδύς	1) -ύτατος (βραδύτατος) ή πολύ / πάρα πολύ ταχύς (απόλυτο υπερθετικό) 2) ο + -ύτερος (ο βραδύτερος) ή ο πιο βραδύς (σχετικό υπερθετικό)
-ής (πλήρης)	-έστερος (πληρέστερος) ή πιο πλήρης	1) -έστατος (πληρέστατος) ή πολύ / πάρα πολύ πλήρης (απόλυτο υπερθετικό) 2) ο + -έστερος (ο πληρέστερος) ή ο πιο πλήρης (σχετικό υπερθετικό)
-ων (ευγνώμων)	-έστερος (ευγνωμονέστερος) ή πιο ευγνώμων	1) -έστατος (ευγνωμονέστατος) ή πολύ / πάρα πολύ ευγνώμων (απόλυτο υπερθετικό) 2) ο + -έστερος (ο ευγνωμονέστερος) ή ο πιο επιμελής (σχετικό υπερθετικό)

Παραθετικά μετοχών:

όσες μετοχές σχηματίζουν παραθετικά, τα σχηματίζουν μόνο περιφραστικά:

- ✓ διαβασμένος
- ✓ πιο διαβασμένος
- ✓ πολύ διαβασμένος / ο πιο διαβασμένος

➤ Δε σχηματίζουν παραθετικά

Τα επίθετα σε:

- -ής, -ιά, -ί π.χ. χρυσαφής, χρυσαφιά, χρυσαφί
- -ης, -α, -ικο π.χ. καυχησιάρης, καυχησιάρα, καυχησιάρικο
- -ής, ή -ά -ού, -άδικο, ή -ούδικο, ή -ήδικο, π.χ. πλακατζής, πλακατζού, πλακατζήδικο, φωνακλάς, φωνακλού, φωνακλάδικο
- Μερικά παράγωγα επίθετα με πρόθημα το στερητικό α- ή ξε- , «άσωτος / ξεκάρφωτος»
- Μερικά επίθετα με παραγωγικά επιθήματα -άρης / -ούρης π.χ. «ζηλιάρης / λιγούρης.

Όσα δηλώνουν:

- ύλη, π.χ. ασημένιος, υφασμάτινος...
- καταγωγή, π.χ. ελληνικός, ιταλικός...
- συγγένεια, π.χ. πατρικός, αδερφικός...
- τόπο, π.χ. θαλάσσιος, επίγειος...
- χρόνο, π.χ. αποψινός, κυριακάτικος...
- μόνιμη κατάσταση που δεν αλλάζει, π.χ. θνητός, αθάνατος...

☑ Παραθετικά επιρρημάτων:

- ✓ α) Όταν τα επιρρήματα προέρχονται από επίθετα, τότε σχηματίζουν τους τρεις βαθμούς μονολεκτικά και περιφραστικά:
- Αν προέρχονται από επίθετα σε -ος, -η/-α, -ο (τίμιος, -α, -ο) και σε -ύς, -ιά, -ύ (βαθύς, -ιά, -ύ), τότε στο θέμα των βαθμών των επιθέτων προστίεται η κατάληξη -α ή -ιά (τίμια– τιμιότερα ή πιο τίμια– τιμιότατα ή πολύ τίμια/ βαθιά – βαθύτερα ή πιο βαθιά – βαθύτατα ή πολύ βαθιά / καλά – καλύτερα ή πιο καλά – άριστα ή πολύ καλά).

Εξάιρεση: Τα επιρρήματα από τα επίθετα:

Πολύς: πολύ – περισσότερο / πióτερο – πάρα πολύ

Λίγος: λίγο- λιγότερο – πολύ λίγο / ελάχιστα

- Αν προέρχονται από επίθετα σε -ής, -ής, -ές (επιμελής, -ής, -ές), τότε ο θετικός βαθμός σχηματίζεται με την προσθήκη στο θέμα του θετικού βαθμού του επιθέτου της κατάληξης -ώς ενώ ο συγκριτικός και υπερθετικός με την προσθήκη στο θέμα των αντίστοιχων βαθμών του επιθέτου τής κατάληξης -ά (επιμελώς – επιμελέστερα ή πιο επιμελώς – επιμελέστατα ή πολύ επιμελώς).
- ✓ β) Όταν προέρχονται από άλλες λέξεις σχηματίζουν διαφορετικά τα παραθετικά τους.

Τα τοπικά επιρρήματα σχηματίζουν μόνο περιφραστικά παραθετικά

- κάτω – πιο κάτω – πολύ κάτω
- έξω – πιο έξω – πολύ έξω
- πίσω – πιο πίσω – πολύ πίσω
- πάνω – πιο πάνω – πολύ πάνω

Κάποια επιρρήματα δεν έχουν υπερθετικό

- ιδίως – ιδιαίτερα
- μπροστά – μπροστύτερα
- νωρίς – νωρίτερα
- πρώτα – πρωτύτερα
- ύστερα – υστερότερα
- Το επίρρημα γρήγορα έχει υπερθετικό το γρηγορότερο (γρήγορα – γρηγορότερα – το γρηγορότερο).
- Το συγκριτικό επίρρημα αρχύτερα δεν έχει ούτε θετικό ούτε υπερθετικό βαθμό